

*Őszentsége I. Bartholomaiosz
konstantinápolyi ökumenikus pátriárka
köszöntője*

Eminenciás Erdő Péter Bíboros Úr!
Excellenciás Urak, Főtisztelendő Urak!
Tisztelt Résztvevők!

Megtiszteltetés és áldás számunkra, hogy részt vehetünk az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus záróhétvégéjén ezen a történelmi és szent helyen, Budapest lenyűgöző városában.

Az Eucharisztia jelenti az egyházi élet magját, ez „Urunk egész gazdagságának képe” (Nicholas Kabasilas). A szentség görög megnevezése (ευχαριστία) „köszönetet” jelent. Ez arra emlékeztet bennünket, hogy életünk és a teremtés örökkévalósága nem a mi tulajdonunk, hanem a Teremtő Isten értékes ajándéka. Az ajándékot pedig legmegfelelőbben hálával és doxológiával (Isten fölségének dicsőítésével – *ford.*) fogadjuk. „Isten szolgálata alapvetően doxológiai természetű, és lényegében eucharisztikus jellegű”, amint azt *A világ életéért, az ortodox egyház társadalmi ethosza felé* című, nemrégiben megjelent dokumentum helyesen megjegyzi (1. §). A világ azért adatott nekünk, hogy hálával és teljes örömmel alakítsuk azt, és adjuk vissza Istennek.

Az Eucharisztia ünneplésekor saját magát ajánljuk fel Istennek kenyér és bor formájában, amely az egész teremtést jelképezi. Isten ezeket az ajándékokat a szentáldozás (κοινωνία) misztériumává alakítja, az emberek és a világ élete érdekében. Minden visszatér az eredeti állapotába és céljához, a Teremtő szándéka szerint.

Amit a szentáldozás során megtapasztalunk, evilági életünk semmilyen dimenziójától nem függetleníthető. Azoknak a hívőknek, akik az Eucharishtiában egyesülnek az Úrral, eucharisztikusan kell élniük a világban; létüket és tetteiket a „Liturgia utáni liturgiaként” kell megélniük. Amint a Krétán megrendezett, Szent és Nagy Ortodox Egyházi Zsinat (2016. június) *Enciklikája* is ihletetten megerősítette: „A Szent Eucha-

risztiában való részvétel a missziós buzgalom forrása a világ evangelizálása érdekében. Azáltal, hogy részt veszünk a Szent Eucharisztiában és a szent szinaxis során az egész világért imádkozunk, arra kapunk meghívást, hogy a »liturgiát a Liturgia után« is folytassuk, és tegyünk tanúságot hitünk igazságáról Isten és az emberiség előtt, megosztva Isten ajándékát az egész emberiséggel” (6. §).

A hívő, mint egyházi lény, aki identitásának teljességét az *eschata*-ból (*végső napok – ford.*) meríti, nem maradhat bezárkózva a személyes üdvösség bizonyosságába és saját magába. Nem lehet befelé forduló és közböcs ember, hanem kreatívnak és nyitottnak kell lennie, fiatalos lendületűnek, aki örömmel és reménnyel teli életet él. „*Ti vagytok a világ világossága. A hegyen épült várost nem lehet elrejtteni. S ha világot gyűjtőtanának, nem rejtik a véka alá, hanem a tartóra teszik, hogy mindenkinek világítson a házban*” (Mt 5,14–15). A zárkózott és komor keresztény olyan, mint a „véka alá” rejtett fényforrás.

Az istentisztelet, a lelki és lelkipásztori élet, az Egyház szinodális felépítése és funkciója, valamint a keresztény tanúságtétel a világban mind a Szent Eucharisztiából táplálkozik. Ahogy János pergamoni metropolita kijelenti: „semmi sem »egyetemesebb valójában«, mint a Szent Eucharisztia. Minden abban végződik és teljesül ki: a keresztség, a bűnbánat (= aszkézis), a művészet és minden egyéb, ami az emberi létezéshez és élethez, valamint az egész teremtés életéhez tartozik”.¹ Az Egyház az eucharisztikus Liturgiában egy testbe gyűjti össze a híveket, faji, nemi, életkorbeli megkülönböztetéstől mentesen, társadalmi, kulturális és anyagi helyzetre való tekintet nélkül, egy szeretetközösségbe, amely az eszkatologikus Isten országának leképezése. Valójában a Liturgia nem az egyes hívők Istennel való vertikális találkozásának az eseménye, hanem a hívők közösségben való egyesülése, egy valódi „társadalmi esemény”. Megszűnünk egyénnek lenni, és „összekapcsolt lényekké” válunk. Összefoglalva nagy elődünk, Aranyszájú Szent János ekkleziológiáját, a pergamoni metropolita a következőket jegyzi meg: „A világ nem az egyház segítségével, hanem sokkal inkább az egyházzá válással üdvözlül [...]. Ha Krisztus a világ egyetlen Megváltója, akkor ez azért van, mert Ő maga az Egyház. Aki az Egyház megkerülésével próbálja elérni Krisztust, az az idejét vesztegeti.”²

Az eucharisztikus lelkiség hatalmas átalakító erővel bír a társadalom szempontjából. Ez az életmód jelenti a helyes választ napjaink főbb kihívásaira is, például az ökológiai problémák és az emberi jogok megsértése vonatkozásában. Ebben az értelemben Egyházunk kezdeményezései a természeti környezet és a szolidaritás kultúrájának védelme érdekében nem tekinthetők eseti reakcióknak korunk problémáira, hanem az eucharisztikus tapasztalatokban és teológiában gyökereznek. A válság egyszerűen alkalmat adott arra, hogy az Egyház kifejezze eucharisztikus jellegét, és e hagyományos szellemiség jegyében cselekedjen. Az Egyház élete valójában alkalmazott ökológia és szolidaritás, az ökológiai tudatosság és a társadalmi felelősségvállalás iskolája. Következésképpen a teremtés és embertársaink mindennemű tárgyiasítása és kizsákmányolása torzítja a keresztény kozmológiát és antropológiát.

Mélyen tisztelt közönség!

Az élet szüntelenül zajlik, generációk váltják egymást, és mi, keresztények megingathatatlan bizonyossággal vagyunk afelől, hogy a jövő – mindenféle fejlődéstől és váratlan eseménytől függetlenül – a Krisztusban való üdvözülést hozza el, aki az „alfa és az ómega”, „a kezdet és a vég” (lásd Jel 22,13). Az Egyház, mint „nagy misztérium”, mint „az Új csodája” a világban, örök időkig a megújulás és megszentelődés helye lesz, a szeretet és a szolgálat élete, amely az isteni üdvtörténet teljességének végső kinyilatkoztatását vetíti előre a mennyei királyságban. Az Egyház közös kehelyben és a világban tett közös keresztény tanúságtételben való eucharisztikus megvalósulása mindannyiunk vágya és álma, akik tényként éljük meg a kereszténység folyamatosan fennálló megosztottságát, amellyel kapcsolatban Georges Florovsky atya találóan úgy fogalmazott, hogy annak „Isten terve szerint nem lett volna szabad megtörténnie”. A múlt század nagy ortodox teológusa szerint a keresztények „valamilyen módon ugyanahhoz a szellemi közeget tartoznak”. Nem „párhuzamos hagyományokról” van tehát szó, hanem egyetlen, torzult és elidegenített hagyományról. Sosem szabad megfedkezünk „a közös múlttal rendelkező eredeti szövetségről”. A sajátosságok ellenére „a Kelet és a Nyugat szervesen összekapcsolódik a kereszténység egységében”. Nem értelmezhetők önmagukban; nem önálló, s nem „különálló entitások”.³ „Történetük során sokkal több ponton kötődnek egymáshoz,

mint ahány ponton konfliktusban vagy vitában állnak egymással.” Florovsky atya szavait idézve „kulturális testvéreknek”, vagy akár „szíami ikreknek”⁴ is nevezhetjük őket.

Imádkozunk az irgalmas Istenhez, hogy erősítse és áldja meg törekvéseinket az egység felé vezető úton. Amikor elérjük ezt a célt, teljes egészében és mélységében megvalósul az Alexander Schmemann atya által mondott szavak igazsága: „Az Egyház az Eucharisztia ünneplésére jött létre.”⁵

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Jegyzetek

1. John D. Zizoulas.
2. John D. Zizoulas.
3. Georges Florovsky.
4. Georges Florovsky.
5. Alexander Schmemann.